

УДК: 378.14:61

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-2-49-50-57

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Ваніна Наталя Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент

Інститут ПТО НАПН України

e-mail: nvanina.science@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8310-5139

Пащенко Тетяна Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Інститут ПТО НАПН України

e-mail: tantarena@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-7629-7870

У статті охарактеризовано зв'язок провідних глобальних тенденцій і якості української освітньої системи, орієнтованої на підготовку конкурентоспроможних компетентних фахівців нового рівня; розкрито зміст проєктної діяльності та визначено її зміст, вимоги, послідовність дій; проаналізовано вимоги до сформованості компетентностей, обов'язкових при реалізації освітньо-професійної програми; розкрито необхідність упровадження в освітній процес фахової передвищої освіти проєктної діяльності; рекомендовано застосування методу оцінювання якості підготовки фахівців; в умовах вимушеного переходу до онлайн-навчання запропоновано організовані онлайн-курси з дисциплін на базі системи Moodle; з'ясовано вплив проєктної діяльності на якість підготовки здобувачів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: фахова передвища освіта, здобувач фахової передвищої освіти, метод проєктів, проєктна діяльність, якість освіти.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується безперервними змінами в інформаційному середовищі, швидким розвитком техніки та технологій. У зв'язку із цим виникає гостра потреба у висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівцях у різних галузях (машинобудування, будівництво, енергетика, електроніка та ін.), здатних швидко адаптуватися до умов, що змінюються.

Перед системою фахової передвищої освіти (далі – ФПО) постає проблема якісної підготовки конкурентоспроможних компетентних фахівців нового рівня, орієнтованих на особисте самовдосконалення та професійне зростання.

Існує закономірність, що має досить універсальний характер, коли освіта стає масовою, її якість неминуче починає погіршуватися, оскільки доступ до неї отримують практично всі бажаючі, незалежно від відмінностей у здібностях, мотивації та ціннісних установах. Проте, як і раніше, стійким залишається уявлення про високу якість української освіти.

Отримання якісної освіти ставить перед закладами ФПО особливі завдання, що полягають у розробленні та реалізації адекватних підходів та технологій навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методу проєктів спостерігається у наукових доробках Т. Башинської, Л. Ботько, Т. Волковської, З. Коперника, С. Сисоевої та ін. Широкоаспектне висвітлення методу проєктів як педагогічної технології розкрито у наукових працях Є. Полат, О. Пометун, О. Рибіної та ін.

У сучасній педагогіці розкрито погляди на зміст, структуру, типологію методу проєктів, етапи проведення та специфіку застосування у навчальному процесі (О. Пехота, Т. Кручиніна, А. Касперський, К. Баханов та ін.). Питання реалізації проєктної технології навчання знайшли своє відображення в дослідженнях та публікаціях американських педагогів: Дж. Дьюї, В. Кілпатрика, Е. Коллінгса та ін.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання проєктної діяльності як засобу підвищення якості підготовки здобувачів фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено у стандартах фахової передвищої освіти (далі – СФПО), сучасний випускник навчального закладу ФПО повинен уміти вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною

невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях [3], тобто повинен бути підготовленим до проєктної, технологічної, організаційно-управлінської, науково-дослідної діяльності, що здійснюється в умовах безперервного оновлення техніки та технологій.

Стандарт фахової передвищої освіти пред'являє низку вимог, обов'язкових при реалізації освітньо-професійної програми. Згідно зі СФПО в результаті освоєння навчальної дисципліни у випускника мають бути сформовані загальні та фахові компетентності, серед яких, зокрема, передбачені компетентності проєктної та проєктно-конструкторської діяльності.

Проєктна діяльність є поширеним видом навчальної діяльності. В основі проєктної діяльності лежить метод проєктів – комплексний метод навчання, який дозволяє будувати навчальний процес виходячи з інтересів здобувача освіти, що дає йому можливість проявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї навчально-пізнавальної діяльності. Результати роботи над проєктом мають бути «відчутними», тобто для теоретичної проблеми – конкретне її вирішення, для практичної – конкретний результат, готовий до впровадження [6].

Метод проєктів виник ще у 20-ті роки минулого сторіччя в США. Його називали також методом проблем. Засновник методу Дж. Дьюї вважав, що важливим є лише те, що має практичний результат, і вважав за необхідне розвивати критичне та абстрактне мислення, уміння працювати з інформацією [9].

У проєктній діяльності Дж. Дьюї виділив такі етапи:

1. Усвідомлення утруднення та формулювання проблеми, яку необхідно вирішити.
2. Розгляд всіх можливих шляхів розв'язання.
3. Висунення припущень як гіпотези.
4. Реалізація процесу відповідно до гіпотези.
5. Аргументація та упорядкування виявлених фактів.
6. Практична чи уявна перевірка правильності висунутої гіпотези

В Україну метод проєктів прийшов на початку 20-х років ХХ ст. як результат дидактичних пошуків щодо активізації навчальної роботи, зв'язку навчання з життям і виробництвом, здійснення трудового виховання учнів. Ідеї проєктування почали широко використовувати і включати в навчально-виховний процес школи. Але, на жаль, недостатньо продумано і послідовно, через що постановою ЦК ВКП(б) 1931 року метод проєктів було засуджено і заборонено.

У школах США, Великої Британії, Бельгії, Ізраїлю, Фінляндії, Німеччини, Італії, Нідерландів ідеї гуманістичного підходу Дж. Дьюї набули більшого поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань з їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем довкілля у спільній діяльності школярів. Згодом ідея методу проєктів зазнала достатньої еволюції. Народившись з ідеї вільного виховання, у наш час проєктування стає інтегрованим компонентом цілком розробленої і структурованої системи освіти.

Основою методу проєктів є процес розвитку пізнавальних навичок, критичного мислення, вміння орієнтуватися у інформаційному просторі. До використання методу проєктів висуваються певні вимоги. Необхідна задача, яка є значущою в дослідному плані, вимагає дослідницького пошуку на її вирішення. Передбачуваний результат повинен мати практичну, теоретичну, пізнавальну значимість. Повинна бути організована самостійна діяльність учнів (індивідуальна, парна, групова).

Етапи діяльності мають бути докладно виписані. Використання методу проєктів передбачає певну послідовність дій: визначення проблеми; висунення гіпотези; вибір методів дослідження; вибір способу представлення результату; збір та аналіз отриманих даних; оформлення результатів; висновки та постановка нових проблем дослідження [5].

На сьогоднішній день у системі ФПО метод проєктів активно використовується спільно з іншими методами навчання. Він активно застосовується при вивченні дисциплін обов'язкового (цикл професійної та практичної підготовки) та вибіркового компонентів освітньо-професійної програми. Форма занять для використання методу проєктів може бути різною. Традиційно метод проєктів застосовується при організації самостійної діяльності студентів в процесі вивчення технічних дисциплін, на лабораторних заняттях, рідше – на практичних та семінарських заняттях.

Навчання із використанням «проєктних технологій» має безумовні переваги, зокрема створює умови для творчої самореалізації студентів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Студенти набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя» [4].

Застосовуючи проєктний метод, який акумулює у собі декілька прийомів інтерактивного навчання (від мозкового штурму до розроблення практичного проєкту), викладач може розставити нові реперні точки у формуванні професійної мобільності майбутнього фахівця, змінюючи акценти в процесі навчання.

Метод сприяє творчому процесу, що направлений на рішення таких професійно-педагогічних завдань:

- активне включення кожного учасника проєкту в роботу;
- підвищення пізнавальної мотивації;
- розвиток навичок самостійної навчальної і досліджувальної діяльності; поставлення головних і проміжних завдань, аналіз потокової ситуації, здатність передбачити наслідки свого вибору, його об'єктивна оцінка;
- розвиток навичок успішного спілкування з членами команди і викладачем «на рівних»;
- вміння працювати з командою і в команді;
- здатність приймати на себе відповідальність за спільну та власну діяльність щодо досягнення результату.

Заснована на творчій платформі й міждисциплінарних зв'язках, технологія із застосуванням проєктного методу дозволяє обрати вектор професійного зростання, заохочує студентів до самонавчання та професійного розвитку. Взаємодіючи один з одним через конкуренцію, з одного боку, та кооперацію – з іншого, здобувачі ФПО можуть найефективніше побудувати індивідуальну траєкторію формування компетентностей.

Сьогодні до навчального проєкту в закладах ФПО висувуються досить серйозні вимоги:

1. Проєкт виникає в результаті наявності проблеми, що потребує вирішення, він повинен бути затребуваним та актуальним, має бути замовлення на результат проєкту або його потенційний користувач.

2. Необхідна реалізація повного життєвого циклу проєкту – від задуму до впровадження для інноваційного проєкту або від гіпотези до вживання отриманого завдання для дослідницького проєкту.

3. Оригінальність рішення на рівні пошуку унікальності даного проєкту, пояснення новизни, продукту чи знання, що породжується проєктом.

4. Відповідність вимогам професійної спільноти як на етапі реалізації проєкту, так і на етапі оцінювання результату.

5. Окремо наголошуються на таких вимогах до процесу досягнення результатів проєкту як самостійність команди, врахування обмеженості часових, фінансових та інших ресурсів, продуманість у виборі організаційних рішень, розподілі ролей.

6. Проєктна робота у закладах ФПО повинна мати освітній результат, що окремо виділяється та обговорюється учасниками проєкту.

Проведений аналіз робіт, спрямований на проєктну діяльність, дозволив запропонувати послідовність етапів роботи над проєктом здобувачами фахової передвищої освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Послідовність етапів роботи над проєктом

№	Етапи	Діяльність здобувачів освіти	Діяльність викладача
1	Формулювання проєкту: вибір теми проєкту, визначення мети, зміст проєкту, формування творчих груп, визначення форм висвітлення підсумків проєктної діяльності.	Уточнюють інформацію, обговорюють завдання, приймають спільне рішення про тему, формують творчі групи.	Відбирає можливі теми, пропонує їх студентам, пояснює мету, формує позитивну мотивацію до діяльності, організує роботу з формування творчих груп.
2	Планування проєкту: аналіз проблеми, визначення завдань, засобів реалізації проєкту, вибір критеріїв оцінювання результатів, розподіл ролей групи, формулювання питань, на які	Розробляють план дій, здійснюють постановку конкретних завдань, визначають засоби реалізації проєкту, уточнюють джерела інформації, розподіляють ролі в групі.	Розробляє завдання, питання для пошукової діяльності, підбирає літературу, бере участь в обговоренні варіантів реалізації проєкту.

	потрібно відповідати, розроблення завдань для творчих груп, відбір літератури, уточнення плану діяльності.		
3	Виконання проєкту	Працюють над проєктом та його оформленням.	Консультує, координує, стимулює роботу студентів.
4	Завершення проєкту	Публічне подання одержаних результатів.	Оцінює роботу студентів.

При організації навчання за методом проєктів викладач має не тільки і не стільки вчити, скільки допомагати студенту вчитися, спрямовуючи його самостійну пізнавальну діяльність до потрібного результату – створення кінцевого продукту.

Проєкт як форма навчальної діяльності може застосовуватися для комплексної діагностики оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти. Проєкт – кінцевий продукт, одержаний у результаті планування і виконання комплексу навчальних і дослідницьких завдань, що дозволяє оцінити здатність застосувати інформацію, знання в процесі рішення професійно орієнтованих завдань і проблем, рівень сформованості аналітичних, дослідницьких та інших розумових дій» [2].

Моніторинг діяльності студентів і «оцінка результатів проєктної діяльності дозволяє викладачу провести комплексну діагностику освітніх результатів. При виконанні проєкту, як підсумкової діагностичної роботи, студенти повинні продемонструвати компетентне освоєння курсу і знання теоретичних основ як наукової сфери. Різниця в оцінці освітніх результатів метапредметних, особистісних і предметних буде визначатися викладачем при постановці цілей проєктної діяльності студентів і інтерпретації результатів» [2].

Запропонований авторами метод оцінювання якості підготовки фахівців поєднує в собі основні показники оцінювання студентських проєктів, а також передбачає враховувати вагу певних критеріїв (табл. 2).

Таблиця 2

Метод оцінювання студентських проєктів

№	Критерії оцінювання	Питання оцінки критерію	Кількість балів
1	Новизна та інноваційна складова проєкту	Унікальність, оригінальність, відсутність аналогів	
2	Наявність дослідного зразка або моделі, наявність реалізованих дій	Наскільки опрацьовано проєкт за стадіями розвитку	
3	Комерційний потенціал та реалізованість проєкту	Обґрунтованість ринкової концепції, потенціал попиту продукту чи послуги, наміри комерційних партнерів	
4	Актуальність та соціальна значущість проєкту	Соціальний ефект від проєкту в розвитку регіону, кількість робочих місць, екологічність виробництва та продукції	
5	Знання про потенціал ринку, аналоги, споживачів	Володіння цими знаннями та орієнтування на обраному ринку	
6	Інвестиційна привабливість бізнес-концепції	Обґрунтування фінансових показників та розрахунків	
7	Комерціалізація проєкту	Можливість комерціалізації проєктів	
8	Розподіл бюджету проєкту	Склад витрат на реалізацію проєкту	
9	Компетентність, досвід та навички учасників проєкту	Чому саме ця команда зможе досягти успіху	
10	Презентаційні навички	Презентаційні навички учасників	
11	Змістовність презентації	Питання, порушені у презентації проєкту	
12	Вміння відповідати на запитання експертів	Володіння та оперування інформацією з теми проєкту	

За кожним вираженим критерієм надається відповідна оцінка за п'ятибальною шкалою. Експертами в цьому випадку виступають: викладачі, підприємці, експерти у різних галузях знань.

Максимальне значення результатів оцінювання студентських проєктів дорівнює 100, мінімальне – 60. Вага критеріїв дозволяє розподілити значущість цих оцінок за проєктами та виділити найбільш перспективні.

Представлений комплексний спосіб оцінювання проєктів здобувачів фахової передвищої освіти допоможе в оцінюванні проєктів замовниками під час проведення підприємницьких конкурсів майбутнім інвесторам. Для самих учасників проєкту – допоможе розібратися, що треба доопрацювати, на що звернути увагу.

У результаті можна припустити, що зв'язок проєктної діяльності та запропонованого методу її оцінювання може стати критерієм сформованості у студентів фахових компетентностей, які забезпечать результат навчання під час освоєння освітньо-професійної програми та належну якість підготовки здобувачів фахової передвищої освіти.

Підвищення якості студентських проєктів здатне підвищити кількість інновацій, дати необхідний поштовх для розвитку рівня інновацій у країні, підвищити рівень залученості здобувачів фахової передвищої освіти до науки та бізнесу, а також підвищити практичну орієнтованість ФПО.

На жаль, пандемія (COVID-19) і воєнний стан поставили *нові вимоги до організації освітнього процесу в закладах ФПО*. В умовах вимушеного переходу до онлайн-навчання актуальними стають завдання організації самостійної роботи студентів, підвищення рівня їхньої мотивації до вивчення дисципліни в цілому та якісного засвоєння знань зокрема.

З метою підвищення якості навчання в обставинах, що склалися, на базі передових інформаційних та комунікаційних технологій пропонуються організовані онлайн-курси з дисциплін на базі системи Moodle (Modular Object - Oriented Dynamic Learning Environment) [7].

Moodle рекомендується закладам ФПО як найбільш розвинена система електронного навчання, що має багатомовний інтерфейс, зокрема, є локалізація системи українською мовою. Сервіс Moodle – система управління освітнім процесом, яка може поєднувати у собі комунікацію між викладачами та студентами. Це можливості виконання завдань, завантаження файлів, обмін повідомленнями, оцінювання та багато іншого. Можливим став і дистанційний захист курсових робіт. На основі системи Moodle викладачі можуть у короткі терміни контролювати якість завдань студентів та організувати онлайн-консультації.

Студентам дається докладне пояснення сутності проєктної діяльності, основних принципів та етапів планування, підготовки та реалізації проєктного завдання, класифікації різних типів проєктів. Базова термінологія, що включає корисні слова та висловлювання для складання промови підсумкової презентації результатів проєктної роботи, вводиться та закріплюється в режимі онлайн-тренінгу.

Слід зазначити, що роль викладача у процесі проєктної діяльності змінюється. Його основне завдання – не «навчити читати», тобто трансформувати вже готові знання, а навчити студентів самостійно засвоювати та обробляти матеріал. У ході проєктної діяльності змінюється і роль здобувача освіти: він перестає бути тільки пасивним слухачем, а й має можливість продемонструвати свої здібності та висловити свої ідеї, погляди [1].

Ще однією особливістю проєктного методу дистанційного навчання є те, що студенти працюють не лише з матеріалами викладача на тему, а й широко використовують пошукові системи в інтернеті, електронні бібліотеки, авторизовані бази даних та знань, онлайн-портали та засоби захисту інформації. Це, у свою чергу, сприяє формуванню інформаційної культури студентів, забезпечуючи при цьому якість проєкту.

Проєкт може вважатися виконаним повністю, якщо послідовно виконані дії кожного етапу. Освоєння будь-якого способу дії та його правильне застосування з використанням наявних знань можливо у разі сформованості відповідних проєктних умінь [8].

Педагогічну ефективність методу навчального проєкту можна представити у вигляді схеми (рис.1):

Рис. 1. Педагогічна ефективність методу навчального проєкту

Висновки. Проведений аналіз сутності методу проєктів дозволяє зробити висновок, що проєктна робота сприяє розвитку самостійності здобувачів ФПО, забезпечує їх суб'єктність в освітньому процесі. Таким чином, сьогодні метод проєктів:

- передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування та проєктування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобів та методів із метою корекції результатів;
- включає обґрунтовану систему прийомів і форм діяльності викладача та студентів на різних етапах реалізації навчального проєкту, сформульовані критерії оцінки результатів цієї діяльності;
- застосовується щодо різних дисциплін в усіх освітніх установах.

У період різкого переходу до дистанційного навчання дуже важливо правильно та раціонально організувати самостійну проєктно-дослідницьку діяльність здобувачів ФПО за допомогою застосування різних комп'ютерних комунікативних технологій, щоб вони не втратили інтересу до вивчення дисципліни, щоб не ізолювалися від суспільства, а навпаки, відчули себе впевнено у плані задоволення потреб особистісно-інтелектуального розвитку та повного розкриття свого творчого потенціалу. А тому перспективу подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні проєктного навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, засобу підвищення якості підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, як механізму формування висококваліфікованого спеціаліста, що відповідає вимогам сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Єгорова І. В. *Практика реалізації педагогічних проєктів: навчально-методичний посібник до курсу*. Івано-Франківськ, 2021.
2. Лузан П. Г., Каленський А. А., Пащенко Т. М., Мося І. А. та Ямковий О. Ю. *Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: методичний посібник*. Житомир: Полісся, 2021.
3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>.
4. Пащенко Т. Контроль та оцінювання результатів проєктної навчальної діяльності студентів коледжів і технікумів. *Professional Pedagogics*. 2018. № 15. С. 95–100. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.15.95-100>.
5. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Костенко О. В. *Сучасні технології освітнього процесу: навчальний посібник*. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2020.
6. Тадеуш О. М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. Вип. 29. С. 142–146.

7. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: методичний посібник. Черкаси, 2012.
8. Фесенко Т. Г. Управління проектами: теорія та практика виконання проектних дій: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2012.
9. Dewey J. Experience in Education. The latter works of J. Dewey. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1938.

PROJECT ACTIVITY AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF COLLEGE STUDENTS TRAINING

Vanina Natalia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Pashchenko Tatiana

Candidate of Pedagogical Sciences

Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Introduction. *The article characterizes the connection between the leading global trends and the quality of the Ukrainian educational system focused on the training of competitive competent specialists of a new level; the content of the project activity is revealed and its content, requirements, sequence of actions are determined; the requirements to the development of competencies required for the implementation of educational and professional program are analyzed; the necessity of introduction of project activity in the educational process of professional higher education is revealed; the use of the method of assessing the quality of training is recommended; in the conditions of forced transition to online learning, organized online courses in disciplines based on the Moodle system are offered; the influence of project activity on the quality of college students training is clarified.*

Purpose. *The aim of the article is to substantiate the feasibility of using project activities as a means of improving the quality of college students.*

Methods. *Theoretical (induction, synthesis, generalization); empirical (study and analysis of legal documents in the field of professional higher education, educational and professional training programs for junior bachelors, the results of the activities of vocational higher education institutions) were used.*

Results. *The connection between the leading global tendencies and the quality of the Ukrainian educational system focused on the training of competitive competent specialists of a new level is characterized; the content of the project activity is revealed and its content, requirements, sequence of actions are determined; the requirements to the development of competencies required for the implementation of educational and professional program are analyzed; the necessity of introduction of project activity in the educational process of vocational education is revealed; the use of the method of assessing the quality of training is recommended; in the conditions of forced transition to online learning, organized online courses in disciplines based on the Moodle system are offered; the influence of project activity on the quality of college students training is clarified.*

Conclusions. *It is concluded that the use of projects in the educational process increases the efficiency and quality of knowledge acquisition by students, promotes the development of skills to work with information, analyze, systematize, summarize, draw conclusions, come up with ideas, find solutions, anticipate possible solutions, justify their own opinion, to find a compromise, to predict the results of their own activities. And the evaluation of the results of educational design by pedagogical workers gives an answer to the question: to what extent the professional training of specialists in institutions of vocational education is carried out.*

Key words: *vocational education, college student, project method, project activity, quality of education.*

References

1. Yehorova, I. V. (2021). *Praktyka realizatsii pedahohichnykh proektiv: navchalno-metodychnyi posibnyk do kursu [The practice of implementing pedagogical projects: a textbook for the course]*. Ivano-Frankivsk, Ukraine. [in Ukrainian].
2. Luzan, P. H., Kalenskyi, A. A., Pashchenko, T. M., Mosia, I. A. & Yamkovyi, O. Yu. (2021). *Metodychni osnovy otsiniuvannia yakosti pidhotovky fakhivtsiv u zakladakh fakhovoi peredyshchoi osvity: metodychnyi posibnyk [Methodical bases of estimation of quality of preparation of experts in establishments of professional higher education: the methodical manual]*. Zhytomyr: «Polissia». [in Ukrainian].
3. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity, zatverdzeni Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid «01» chervnia 2017 № 600. [Methodical recommendations for the development of*

standards of higher education, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from «01. June 2017 № 600». (n.d.). mon.gov.ua. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>. [in Ukrainian].

4. Pashchenko, T. (2018). Kontrol ta otsiniuvannya rezultativ proektnoi navchalnoi diialnosti studentiv koledzhiv i tekhnikumiv [Monitoring and evaluation of the results of project educational activities of students of colleges and technical schools]. *Professional Pedagogics*, (15), 95-100. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.15.95-100>. [in Ukrainian].

5. Poiasok, T. B., Bespartochna, O. I., Kostenko, O. V. (2020). *Suchasni tekhnologii osvitnoho protsesu: navchalnyi posibnyk [Modern technologies of the educational process: a textbook]*. Kremenchuk: PP Shcherbatykh O. V. [in Ukrainian].

6. Tadeush, O. M. (2017). Metod proektiv yak forma produktyvnoho navchannia studentiv [Project method as a form of productive student learning]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 16: Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky – Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 16: Creative personality of a teacher: problems of theory and practice*, 29, 142-146. [in Ukrainian].

7. Tryus, Yu. V. (Ed.), Herasymenko, I. V., Franchuk, V. M. (2012). *Systema elektronnoho navchannia VNZ na bazi MOODLE [MOODLE-based university e-learning system]*. Cherkasy, Ukraine. [in Ukrainian].

8. Fesenko, T. H. (2012). *Upravlinnia proektamy: teoriia ta praktyka vykonannia proektnykh dii: navch. Posibnyk [Project management: theory and practice of project actions: textbook. manual]*. Kharkiv: KhNAMH. [in Ukrainian].

9. Dewey, J. (1938). *Experience in Education*. The latter works of J. Dewey. Carbondale: Southern Illinois University Press. [in English].

Отримано редакцією 5.05.2022 р.

УДК 378: 159.9

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-2-49-57-64

РОЗВИТОК ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

Тітаренко Світлана Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: titarenko17.01@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5544-3376

Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку позитивного мислення особистості. Позитивне мислення за своєю сутністю – це значною мірою віра в успіх. Воно характеризує ставлення людини до своїх проблем і проблем людства, а також сприяє їх розв'язанню за допомогою конструктивних дій. Схарактеризовано засоби розвитку позитивного мислення у студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Для розвитку позитивного мислення у здобувачів освіти є такі практичні підходи – самовиховання, спеціальні заняття, спецкурси, практикуми за розробленою програмою, розроблення проєктів, використання та вдосконалення особистісних якостей, обмін досвідом, осмислення мудрих думок видатних людей, дослідницька робота тощо. Встановлено, що оволодіння позитивним мисленням здобувачами освіти сприятиме реалізації свого творчого потенціалу, досягненню успіху в будь-якій справі, збільшить віру у свої сили, сприятиме адекватному ставленню до професійних змін, формуванню оптимізму, навичок управління емоційним станом, здорового способу життя. Запропоновано практичні рекомендації з метою зміни негативного стилю мислення.

Ключові слова: мислення, позитивне мислення, засоби розвитку позитивного мислення, здобувачі освіти.

Постановка проблеми. Останні роки в нашій країні є досить напруженою та складною політична й економічна ситуація у суспільстві. Більшість населення є надмірно нервовою, емоційною, особливо у стресових ситуаціях. Саме тому вміння позитивно мислити є актуальною проблемою сучасності та необхідним складником емоційного здоров'я особистості.

Одним з важливих критеріїв психологічного здоров'я є життєстійкість особистості як здатність протистояти життєвим труднощам, адекватно відповідати на виклики життя. В Україні проводяться дослідження, що підтверджують вплив позитивного мислення на стан психічного здоров'я особистості (В. Калошин). Також ретельно вивчаються особливості дискурсу позитивного мислення (Л. Киричук). Поняття «позитивне мислення» актуалізується також у низці наукових робіт, автори яких ставлять за мету максимально допомогти читачу практично розв'язувати психологічні проблеми (В. Бобрицька, В. Калошин, С. Ткачук та ін.). Водночас варто відзначити, що на теоретичному рівні ця проблема досліджувалась недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український психолог Г. Костюк зауважував, що,